

ENERGETIKOS POLITIKA: BENDRIEJI PRINCIPAI

Problemos, su kuriomis ES susiduria energetikos sektoriuje, apima tokius klausimus, kaip didėjanti priklausomybė nuo importo, ribota išteklių įvairovė, didelės ir nepastovios energijos kainos, didėjantys pasauliniai energijos poreikiai, pavojus saugumui, turintis poveikį gamybos ir tranzito šalims, didėjantis klimato kaitos pavojus, lėta pažanga energijos vartojimo efektyvumo srityje, problemos dėl didėjančios atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalies, taip pat poreikis didinti skaidrumą energetikos rinkose, jų tolesnę integraciją ir tarpusavio jungtis. Įvairios priemonės, kuriomis siekiama sukurti integruotą energetikos rinką, užtikrinti saugų energijos tiekimą ir tvarų energetikos sektorių, yra svarbiausia ES energetikos politikos dalis.

TEISINIS PAGRINDAS

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 194 straipsnis.

Konkrečios nuostatos:

- tiekimo patikimumas: SESV 122 straipsnis;
- energetikos tinklai: SESV 170–172 straipsniai;
- anglys: 37 protokole paaiškinamos finansinės pasekmės, susijusios su EAPB sutarties galiojimo pabaiga 2002 m.;
- branduolinė energetika: Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartis (Euratomo sutartis) yra daugumos ES veiksmų branduolinės energijos srityje teisinis pagrindas.

Kitos nuostatos, turinčios poveikį energetikos politikai:

- energijos vidaus rinka: SESV 114 straipsnis;
- išorės energetikos politika: SESV 216–218 straipsniai.

TIKSLAI

Pasak strategijos kuriant energetikos Sąjungą, kuri buvo paskelbta 2015 m., pagrindus – penki pagrindiniai ES energetikos politikos tikslai yra:

- užtikrinti energijos vidaus rinkos veikimą ir energetikos tinklų sujungimą;
- užtikrinti energijos tiekimo saugumą ES;
- skatinti efektyvų energijos vartojimą ir energijos taupymą;

- mažinti ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro ir pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos laikantis Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos;
- skatinti naujų bei atsinaujinančių energijos formų plėtojimą, siekiant geriau priderinti ir integruoti kovos su klimato kova tikslus į naują rinkos struktūrą;
- skatinti mokslinius tyrimus, inovacijas ir konkurencingumą;

Pagal SESV 194 straipsnį kai kurios energetikos politikos sritys priklauso pasidalijamajai kompetencijai: tokiu būdu parodoma, kad siekiama sukurti bendrą energetikos politiką. Vis dėlto kiekviena valstybė narė išsaugo teisę „apibrėžti savo energijos išteklių naudojimo sąlygas, pasirinkti tarp skirtingų energijos šaltinių ir nustatyti bendrą energijos tiekimo struktūrą“ (194 straipsnio 2 dalis).

LAIMĖJIMAI

A. Bendra politinė sistema

Dabartinės politinės darbotvarkės varomoji jėga yra 20014 m. spalio 24 d. Europos Vadovų Tarybos patvirtinta išsami integruota klimato ir energetikos politika, pagal kurią iki 2030 m. turi būti pasiekti šie tikslai:

- palyginti su 1990 m., ne mažiau kaip 40 proc. sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį;
- pasiekti, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis sudarytų 27 proc. suvartojamos energijos kiekio;
- padidinti energijos vartojimo efektyvumą 20 proc., ateityje siekiant 30 proc.;
- tarpusavyje sujungti bent 15 proc. ES elektros energijos sistemų.

2016 m. lapkričio 30 d. Komisija pasiūlė paketą „Švari energija visiems europiečiams“ ([COM\(2016\) 0860](#)) siekdama išlaikyti Europos Sąjungos konkurencingumą dėl perėjimo prie švarios energijos besikeičiančiose pasaulinėse energetikos rinkose. Pasiūlyme pateikiami aštuoni teisės aktų pasiūlymai, apimantys valdymą, elektros energijos rinkos kūrimą (Elektros energijos direktyva, Elektros energijos reglamentas, Reglamentas dėl rizikos parengties), energijos vartojimo efektyvumą, pastatų energetinį naudingumą, atsinaujinančius energijos šaltinius ir Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros taisykles.

2016 m. lapkričio 30 d. Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento dėl energetikos sąjungos valdymo, kuris yra dokumentų rinkinio „Švari energija visiems europiečiams“ dalis. Pranešimas buvo priimtas 2018 m. sausio 17 d. plenariniame posėdyje, kartu suteikiant įgaliojimus tarpinstitucinėms deryboms. 2018 m. birželio 20 d. buvo pasiektas preliminarus susitarimas, Parlamentas jį oficialiai patvirtino 2018 m. lapkričio 13 d., o Taryba – 2018 m. gruodžio 4 d. (Reglamentas (ES) 2018/1999).

Pagal reglamentą kiekviena valstybė narė turi iki 2019 m. gruodžio 31 d. ir po to kas dešimt metų pateikti „integruotą nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą“. Šiose ilgalaikėse nacionalinėse strategijose bus nustatyta 2050 m. politikos vizija ir užtikrinta, kad valstybės narės įgyvendintų Paryžiaus susitarimo tikslus. Į

nacionalinius energetikos ir klimato srities planus bus įtraukti nacionaliniai tikslai, įnašai, politika ir priemonės, skirti kiekvienam iš penkių energetikos sąjungos aspektų: priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, energijos vartojimo efektyvumas, energetinis saugumas, energijos vidaus rinka, moksliniai tyrimai, inovacijos ir konkurencingumas.

B. Energijos vidaus rinkos kūrimo užbaigimas

Trečiasis energetikos dokumentų rinkinys, Reglamentas dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių (Reglamentas (ES) Nr. 347/2013) ir Reglamentas dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (Reglamentas (ES) Nr. 1227/2011), Elektros energijos direktyva ([COM\(2016\)0864](#)), Elektros energijos reglamentas ([COM\(2016\)0861](#)) ir Reglamentas dėl rizikos parengties ([COM\(2016\)0862](#)) yra vienos iš pagrindinių teisinių priemonių, kuriomis siekiama prisidėti prie geresnio energijos vidaus rinkos veikimo (žr. faktų suvestinę [2.1.9](#) apie energijos vidaus rinką).

C. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas

Pagrindinis ES energijos vartojimo efektyvumo politikos elementas yra 2012 m. spalio 25 d. priimta Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria siekiama nukreipti valstybes nares tinkama kryptimi, kad jos pasiektų 2020 m. tikslus. 2016 m. lapkritį Komisija pasiūlė persvarstyti Direktyvą 2012/27/ES ([COM\(2016\)0761](#) ir [COM\(2016\)0765](#), siekiant pagerinti naujų pastatų energetinį naudingumą, paspartinti jau turimų pastatų atnaujinimo spartą jų didesnio energinio naudingumo tikslais ir kaip galima labiau išnaudoti didžiulį energijos suvartojimo efektyvumo potencialą statybų sektoriuje (žr. faktų suvestinę [2.4.8](#) apie energijos vartojimo efektyvumą).

D. Kuo geresnis ES turimų energijos išteklių (įskaitant atsinaujinančiuosius energijos išteklius) panaudojimas

Vienas iš prioritetų, dėl kurių susitarta per 2013 m. Europos Vadovų Tarybos posėdį, buvo aktyviau įvairinti ES energijos tiekimą ir plėtoti vietos energijos išteklius, siekiant užtikrinti energijos tiekimo saugumą ir sumažinti išorės energetinę priklausomybę. Pagal Direktyvą 2009/28/EB (priimta 2009 m. balandžio 23 d.) užsibrėžtas tikslas, kad iki 2020 m. 20 proc. suvartojamos energijos būtų gaunama iš atsinaujinančiųjų šaltinių, o Komisija peržiūrėjo Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje ([COM\(2016\)0382](#)) pasiūlė mažiausiai 27 proc. tikslą iki 2030 m. (žr. Faktų suvestinę [2.4.9](#) apie atsinaujinančiąją energiją).

E. Išorės energetinių ryšių stiprinimas

2011 m. rugsėjo 7 d. Komisija priėmė komunikatą „Dėl energijos tiekimo saugumo ir tarptautinio bendradarbiavimo. ES energetikos politika. Bendradarbiavimas su užsienio partneriais“ ([COM\(2011\) 0539](#)), kuriuo siekiama toliau skatinti ES bendradarbiavimą su kaimyninėmis valstybėmis ir kurti platesnę reguliavimo erdvę reguliariai keičiantis informacija apie tarpvyriausybinius susitarimus ir bendradarbiavimą konkurencijos, saugos, tinklo prieigos ir tiekimo saugumo srityse. Kiek vėliau, 2012 m. spalio 25 d., buvo priimtas sprendimas nustatyti keitimosi informacija apie tarpvyriausybinius valstybių narių susitarimus energetikos srityje mechanizmą ([T7-0343/2012](#)).

F. Energijos tiekimo saugumo didinimas

Atsižvelgdama į itin didelę dujų ir naftos svarbą ES energijos tiekimo saugumui, ES priėmė kelias priemones siekdama užtikrinti, kad būtų atliekamas rizikos vertinimas ir kad būtų parengti atitinkami prevenciniai veikslių planai ir ekstremalių situacijų valdymo planai. Siekiant stiprinti prevencines ir reagavimo į krizę priemones, 2010 m. spalio 20 d. buvo priimtas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių. Direktyvoje 2009/119/EB reikalaujama, kad valstybės narės išlaikytų privalomąsias naftos atsargas, kurios sudarytų ne mažiau kaip 90 dienų vidutinio dienos grynojo importo arba atitiktų 61 dienos vidutinį dienos vidaus suvartojimą, atsižvelgiant į tai, kuris kiekis yra didesnis. Komisija pasiūlė išplėsti Direktyvos 2009/73/EB (Dujų direktyva) taikymo sritį įtraukiant dujotiekius į ir iš trečiųjų šalių, įskaitant jau veikiančius ir dar būsimus dujotiekius ([COM\(2017\)0660](#)).

Reaguojant į krizę Ukrainoje, Reglamentu 2017/1938 numatomas aktyvesnis regionų bendradarbiavimas, regioniniai prevencinių veikslių planai ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planai bei solidarumo mechanizmas, kuriais būtų siekiama užtikrinti dujų tiekimo saugumą.

G. Moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir parodomieji projektai

Programa „Horizontas 2020“ bus vykdoma 2014–2020 m., ir tai bus pagrindinė ES mokslinių tyrimų energetikos srityje skatinimo priemonė. Šiam tikslui paskirta 5,931 mlrd. EUR, kad ir toliau būtų remiama švarios, saugios ir efektyvios energetikos plėtra bei tvarus vystymasis.

2007 m. lapkričio 22 d. Komisijos priimto Strateginio energetikos technologijų plano (SET plano) tikslas – pagreitinti mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių ir energiją taupančių technologijų patekimą į rinką ir jų įdiegimą. Pagal planą remiamos priemonės, padedančios ES kurti technologijas, kurių reikia norint pasiekti politinius tikslus ir tuo pat metu užtikrinti, kad ES įmonės galėtų pasinaudoti naujo požiūrio į energiją teikiamomis galimybėmis. Komisijos komunikate (C(2015)6317) „Siekis parengti integruotą SET planą: Europos energetikos sistemos pertvarkos spartinimas“ įvertinamas SET plano įgyvendinimas ir padaroma išvada, kad reikėtų realizuoti 10 veikslių, norint paspartinti energetikos sistemos pertvarką ir sukurti darbo vietų bei pasiekti augimo.

2013 m. gegužės 2 d. paskelbtame Komisijos komunikate „Energetikos technologijos ir inovacijos“ ([COM\(2013\) 0253](#)) nustatoma strategija, pagal kurią ES sudaromos galimybės turėti pasaulinio lygio technologijų ir inovacijų sektorių, pajėgiantį spręsti kylančias problemas iki 2020 m. ir vėliau.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas visada tvirtai rėmė bendrą energetikos politiką, kuria sprendžiami konkurencingumo, saugumo ir tvarumo klausimai. Jis ne kartą ragino valstybes nares darniau, ryžtingiau, bendromis pastangomis ir solidariai veikti sprendžiant dabartines ir būsimas problemas ES vidaus rinkoje, taip pat ragino visas valstybes nares prisiimti politinį įsipareigojimą siekti 2030 m. tikslų, o Komisiją – rodyti tvirtą iniciatyvą šiuo klausimu.

EP siekia didesnės energijos rinkos integracijos ir kad būtų patvirtinti plataus užmojo teisiškai privalomi su atsinaujinančiais energijos ištekliais, energijos vartojimo efektyvumu ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimu susiję tikslai. Šiomis aplinkybėmis Parlamentas pritaria, kad ES turėtų tvirčiau įsipareigoti siekti savo tikslų, ir pabrėžia, kad naujoje energetikos politikoje turi būti remiamas ilgalaikis tikslas iki 2050 m. išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti 80–95 proc.

EP taip pat remia energijos išteklių ir jų tiekimo trasų įvairinimą ir pabrėžia dujų ir elektros jungčių tarp Vidurio ir Pietryčių Europos palei šiaurės ir pietų ašį svarbą, siekiant didesnio skaičiaus jungčių sukūrimo, suskystintųjų gamtinių dujų (LNG) terminalų įvairinimo ir vamzdynų plėtojimo, taip atveriant vidaus rinką.

Atsižvelgdamas į didėjančią Europos priklausomybę nuo iškastinio kuro, Parlamentas palankiai įvertino SET planą; jis įsitikinęs, kad pasiūlytas planas bus labai svarbus norint užtikrinti energijos tiekimo tvarumą bei saugumą ir būtinas siekiant 2030 m. ES energetikos ir klimato tikslų. Pažymėdamas svarbų mokslinių tyrimų vaidmenį užtikrinant tvarų energijos tiekimą, Parlamentas pabrėžė poreikį dėti bendras pastangas plėtojant naujas su energija susijusias technologijas: ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių, ir tausaus iškastinio kuro. Jis taip pat pabrėžė, kad papildomas valstybinis ir privatus finansavimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti sėkmingą plano įgyvendinimą.

Remiantis šiais tikslais, Parlamentas išreiškė savo paramą pasiūlymų pakete „Švari energija visiems europiečiams“^[1] Komisijos pasiūlytomis priemonėmis šiose naujausiose rezoliucijose:

- 2018 m. vasario 6 d. Parlamentas patvirtino keletą savo Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto pateiktų su teisėkūros veikla nesusijusių rekomendacijų, skirtų skatinti inovacijas energetikos sektoriuje, skatinant aktyvų piliečių dalyvavimą ir vykdant ilgalaikės trukmės planavimą dėl išteklių paskirstymo^[2];
- 2018 m. sausio 17 d. Parlamentas nustatė naujus privalomus energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių naudojimo iki 2030 m. tikslus. EP nariai pritarė tikslui iki 2030 m. ES energijos suvartojimą sumažinti 40 proc. ir pasiekti, kad energijos iš atsinaujinančių šaltinių dalis sudarytų mažiausiai 35 proc.^[3];
- 2017 m. gruodžio 19 d. Parlamentas ir Taryba preliminariai susitarė dėl pastatų energetinio efektyvumo. Valstybės narės privalės parengti ilgalaikes strategijas, siekiant užtikrinti, kad pastatai ES iki 2050 m. beveik nenaudotų jokios energijos^[4];
- 2017 m. gruodžio 7 d. Parlamento Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos pramonės komitetas bei Aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos ir maisto

---

[1]<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>

[2]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180202IPR97028/clean-energy-innovation-needs-a-change-of-mind-set>

[3]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180112IPR91629/meps-set-ambitious-targets-for-cleaner-more-efficient-energy-use>

[4]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20171219IPR90606/energy-efficient-buildings-provisional-agreement-ep-and-council>

saugos komitetas patvirtino taisyklių rinkinį, kuriomis vadovaujantis bus valdoma energetikos sąjunga^[5];

- 2017 m. rugsėjo 12 d. Parlamentas patvirtino teisėkūros rezoliuciją dėl akto dėl naujų bendradarbiavimo taisyklių, kuriomis remiantis ES šalis, kuriai trūksta dujų, gali įspėti kitą valstybę narę apie neišvengiamą tiekimo krizę ir pradėti tarpvalstybinės paramos įgyvendinimą, siekiant nuo tokios krizės apsisaugoti^[6];
- 2017 m. birželio 13 d. Parlamentas patvirtino teisėkūros rezoliuciją dėl buitinės technikos energijos vartojimo efektyvumo etiketės (skalė nuo A iki G), tai leistų vartotojams pasirinkti gaminius, kurie padeda sumažinti energijos suvartojimą ir jų sąskaitas už energiją^[7].

2018 m. gruodžio 11 d. plenariniame posėdyje buvo priimtas Europos Reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo. Pagal šį reglamentą kiekviena valstybė narė turi pateikti integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus, kurie apims nacionalinius tikslus, įnašus, politiką ir priemones kiekvienam iš penkių energetikos sąjungos aspektų: priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, energijos vartojimo efektyvumas, energetinis saugumas, energijos vidaus rinka, moksliniai tyrimai, inovacijos ir konkurencingumas.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

---

[5]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20171207IPR89713/energy-union-meps-adopt-their-initial-view-of-the-governance-set-up>

[6]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20170908IPR83456/sharing-gas-to-ensure-gas-for-all>

[7]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20170609IPR77001/simplifying-energy-labels-for-home-appliances-to-a-to-g>

